

**SALGIN GÜNLERİNDE  
TOPLUMU VE SİYASETİ  
YENİDEN DÜŞÜNMEK**

## **SALGIN GÜNLERİNDE TOPLUMU VE SİYASETİ YENİDEN DÜŞÜNMEK**

Editör: Abdulkadir Macit

Yayın No: 42

Araştırma Serisi No: 18

ISBN: 978-625-7800-23-5

E-ISBN: 978-625-7800-24-2

1. Baskı, Aralık 2020

Yayın Yönetmeni: Yusuf Temizcan

Yayına Hazırlık: Mehmet Beydemir

Son Okuma: Muhammed Emin Vatansever

Kapak: Abdullah Fuad Kılınçlı

İç Tasarım: Zehra Elif Demirci

### **© İLEM Yayınları 2020**

Tüm yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

### **Baskı ve Cilt**

Hazar Reklam Matbaacılık

Sertifika No.: 26482

İskitler / Ankara

Telefon: +90 312 278 50 77

**ilem**  
YAYINLARI

Aziz Mahmut Hüdayi M. Halk C. Türbe Kapısı S. No:13 Üsküdar - İstanbul

Tel: 0216 310 43 18 Faks: 0216 310 43 18

www.ilemyayinlari.com - info@ilemyayinlari.com

İLEM Yayınları, İLEM (İlmi Etüdler Derneği) ve Nobel Akademik Yayıncılık ortak markasıdır. Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

**SALGIN GÜNLERİNDE**  
**TOPLUMU VE SİYASETİ**  
**YENİDEN DÜŞÜNMEK**

**Editör**

Abdulkadir Macit

**ilem**  
YAYINLARI



# İçindekiler

|                                                                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Önsöz                                                                                                     | vii |
| Giriş                                                                                                     | xi  |
| Küresel Salgınların Tarihi ve Dünya-Tarihsel Dönüşümler<br><i>Abdulkadir Macit</i>                        | 1   |
| Covid-19 Salgını Karşısında Küreselleşme ve Milliyetçilik:<br>Söylemlerin Geleceği<br><i>Murat Çemrek</i> | 19  |
| Nizam-ı Âlemden Küresel Buhrana:<br>Covid-19 Sonrası Dünyanın Ahvali<br><i>Süleyman Güder</i>             | 29  |
| Covid-19 Salgını ve Dinî İnançlar<br><i>Rahim Acar</i>                                                    | 47  |
| Covid-19 Pandemisi Bağlamında<br>Olağanüstü Durumlar Fıkhi ve İctihad<br><i>Abdullah Kahraman</i>         | 61  |
| Çevik ve İnsani Duyarlılığı Yüksek Örgütlerle<br>Geleceğe Hazırlanmak<br><i>Nihat Erdoğan</i>             | 71  |

|                                                      |     |
|------------------------------------------------------|-----|
| Risk Toplumunun Krizi: Kayganlaşan Toplumsal Yapılar | 89  |
| <i>Lütfi Sunar</i>                                   |     |
| Eğitimi ‘Zoom’lamak: Eğitimde Mesafenin Daralması    | 99  |
| <i>Arife Gümüş</i>                                   |     |
| Covid-19 Salgınında Veri Bilimini Yeniden Düşünmek   | 107 |
| <i>Muhammed Erkan Karabekmez</i>                     |     |
| Yazarlar Hakkında                                    | 125 |

# Önsöz

Covid-19 salgını dolayısıyla, en açık etkisini günlük yaşamımızda gördüğümüz kritik bir süreçten geçmekteyiz. Bu sürecin kısa ve uzun vadede farklı alanları etkileyecek sonuçları olacağını ya da genel olarak insanlığın gidişatı açısından ortaya çıkması muhtemel bazı gelişmeleri tetikleyerek öne alacağını öngörmekteyiz. Bu bakımdan Covid-19 salgını dolayısıyla bugünlerde yaşadıklarımız, insanlığın evrildiği istikameti farklı alanlar itibarıyla değerlendirme yönündeki düşünme etkinliğimizi gerçekleştirmek üzere bizi her zamankinden daha acil bir şekilde göreve davet etmektedir.

İlmi Etüdler Derneği (İLEM), bu davetin bir gereği olarak, Covid-19 sürecini insanlığın daha önce geçirdiği ve şimdi de kendisine doğru yöneldiği büyük dönüşümler açısından tahlil edilmesi yönünde bir vizyonu paylaşmaktadır. Bu vizyon çerçevesinde Covid-19'un günlük yaşamımızda bizleri karşı karşıya getirdiği noktalardan değil de zihniyet ve onlarla beraber yürüyen uzun erimli pratikler açısından analiz edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bundan dolayı "Covid-19 Pandemisi Dolayımında Teorik Soruşturmalar Dosyası" ile Türkiye'de böyle bir

etkinliği inşa noktasında öncü role sahip isimleri, bu süreci değerlendirme hususunda harekete geçirmiştir. Bu çabanın bir yansıması olarak husule gelen bu dosya, içinden geçtiğimiz süreci, sadece pratik cihazleri bağlamında değil, teorik cihazleri bakımından da nasıl anlamamızı ve yorumlamamız gerektiğinin ehemmiyetini meydana koymuştur. Bu ehemmiyetin din-bilim ilişkilerinden kö-tölük problemine, insanın yeniden tanımlanmasından post-hümanizm tartişmalarına, insan bedeninin kontrolü safhasını ifade eden biyo-politika safhasını geçerek dijital araçlar üzerinden ruhun-duyguların kontrolü anlamında psiko-politika safhasına geçtiğimiz yönündeki id-dialara, 21. yüzyılın biyolojinin yüzyılı olacağı şeklindeki teorilere ve nihayet post-hümanizm tartişmalarına kadar birçok uzantısı vardır.

Bu dosyadaki yazılar içinden geçtiğimiz sürecin disiplinler açısından kısa ve uzun vadede doğurması muhtemel öngörüler ve bu öngörülerin her biriyle ilgili bir değerlendirme çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu dosya, Covid-19 süreci ile ilgili felsefe, sinirbilim, psikoloji, antropoloji, fizik, yapay-zekâ, veri bilimleri, sosyoloji, dünya tarihi, uluslararası ilişkiler, siyaset, iktisat, yönetim ve eğitim gibi alanlar temerküzlüğünde yapılmıştır. Bunlar içerisinde özellikle felsefe ve bilimi merkeze alarak sinirbilim, psikoloji, antropoloji, fizik ve yapay-zekâ alanlarını kapsayan kitap İbrahim Halil Üçer'in editörlüğünde *Salgın Günlerinde Felsefe: Gerekiliğe Yeni Bir Çağrı* başlığıyla hazırlanmıştır. Elinizdeki bu kitap ise isimlerini zikrettiğimiz alanlar içerisinden özellikle siyaset ve toplumu merkeze alarak dünya tarihi, uluslararası siyaset, yönetim, ilahiyat, sosyoloji, iktisat, eğitim ve veri bilimleri alanlarında meseleyi ele almaktadır.

Dokuz makalenin yer aldığı bu kitap Covid-19 pandemisinin gelecek yıllarda hangi perspektif ile gündem edilmesi gerektiğine dair bir birikim oluşturmayı ve bu birikimin akademik çalışmalarda daha yaygın bir şekilde kullanılabilir hâle gelmesine zemin teşkil etmeyi hedeflemektedir. Bizim kanaatimiz odur ki, iki kitap da Covid-19 meselesi ile ilgili ileri müzakereleri tetikleyerek nitelikli ve derinlikli bir tartışma ortamı oluşturmayı da mümkün hale getirecektir.

*Abdulkadir Macit*  
*Ekim 2020*